

Arbetsmaterial till

Bakom varje fönster

Av författare Lina Jakobsson och illustratör Sara Nilsson

Arbeta i flera steg

Arbetsmaterialen möjliggör arbete i flera steg.

1. Planering för pedagogerna
2. Förförståelse
3. Högläsning och läsförståelse
4. Vidare utveckling och fördjupning

Tips!

Läs boken själv innan du läser den med barnen, så du vet vilka funderingar som kan komma, vilka frågor som kan passa och var det är lämpligt att pausa.

Boken

Bakom varje fönster är en bok som passar att läsa när som helst, men extra bra passar den om ni arbetar med hållbar utveckling, jämlikhet eller jämställdhet. Den är lagom för barn omkring 3-6 år.

”Var och en som verkar inom förskolan ska främja aktning för människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män, flickor och pojkar, samt solidaritet mellan människor.”

Lpfö 18

Planering för pedagogerna

Förskolan ska aktivt och medvetet påverka och stimulera barnen att efterhand omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktisk vardaglig handling i olika sammanhang.

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- öppenhet, respekt, solidaritet och ansvarstagande,
- förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra,
- ett växande ansvar och intresse för hållbar utveckling och att aktivt delta i samhället.

Barnen ska erbjudas en stimulerande miljö där de får förutsättningar att utveckla sitt språk genom att lyssna till högläsning och samtala om litteratur och andra texter.

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- intresse för berättelser, bilder och texter i olika medier, såväl digitala som andra, samt sin förmåga att använda sig av, tolka, ifrågasätta och samtala om dessa,

Text hämtad ur Läroplan för förskolan, Lpfö 18

Att läsa en bok kan göras på många olika sätt, men den mest betydelsefulla läsningen delar vi upp på två delar. Det ena är *den magiska läsningen*, den som är till för att sugas upp i berättelsen och stämningen. Boken läses utan avbrott om det är en bilderbok. En kapitelbok kan läsas i flera steg men själva lässtunden sker utan avbrott. Känslan förstärks med miljön man läser i och tonfall hos läsaren. Den magiska läsningen är viktig för att skapa sug efter att höra fler berättelser och leder därigenom barnen in i bokens magiska värld.

Det andra sättet att läsa kallar vi för *den dialogiska läsningen*. Den kännetecknas av dialogen mellan de som deltar i läsningen. Dialogen påbörjas redan innan boken öppnas, fortsätter under läsningens gång och följs av vidare samtal efter läsningen. Att bli en läsare innebär inte endast att kunna koda av bokstäver utan den stora utmaningen ligger i att kunna dra slutsatser och göra kopplingar till annat man vet om världen i andra sammanhang. Den dialogiska läsningen är viktig för att utveckla dessa förmågor.

Som pedagog är det viktigt att du funderar över vilken typ av läsning du planerar för. Båda är lika viktiga och alla barn behöver uppleva dem regelbundet. Boken passar att läsa av olika anledningar men materialet i detta dokument är främst användbart vid dialogisk läsning. Plocka de delar som passar för just er.

Hållbar utveckling – en utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjlighet att påverka sina. Hållbar utveckling innefattar social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet.

Jämlikhet – alla människor är lika mycket värda, har samma status

Jämställdhet – innebär att kvinnor och män, pojkar och flickor, ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv

Förförståelse

Skapa nyfikenhet

För att skapa så bra förutsättningar som möjligt för läsningen behöver du börja med att ladda boken med nyfikenhet. Dela med dig av ditt intresse och engagemang. Det smittar av sig. Att ge ledtrådar och göra gissningar är också ett sätt att ladda boken med nyfikenhet.

I den här aktiviteten övas föreställningsförmågan och fantasin samtidigt som ni skapar förförståelse och gör boken lättare att ta till sig. Målet är inte att gissa rätt utan att skapa nyfikenhet och sätta boken i ett sammanhang. Välj några eller alla frågor beroende på vad som passar er barngrupp.

Titta på omslaget och läs titeln.

- Vad ser ni?
- Vem är det som sitter i fönstret? Vad tänker och känner hen?
- Ser ni några fönster? Vad tror ni finns bakom varje fönster? Är det samma eller olika?
- Tror ni boken kommer vara rolig/läskig/sorglig? Varför tror ni det?
- Det står två namn på boken. Varför står de där? Vilka är de?

Läs baksidestexten.

- Vad tror ni Vide har i sitt rum? Vilka leksaker? Finns det andra saker?
- Bor det några fler hos Vide? Vilka kan det vara i så fall?
- Vem tror ni Mirika är?
- Vad betyder att känna sig välkommen? Hur kan man få någon att känna sig välkommen?

Bildvandring

En "bildvandring" är ett sätt att öka förförståelsen och underlätta läsningen. Det kan också vara ett sätt att ta redan på barnens tidigare erfarenheter och genom det kunna göra kopplingar. Man kan välja att titta på alla bilder en efter en, eller välja ut en eller några bilder att samtala kring.

Se till att bilden är synlig för alla. Ge alla tid att fundera och var noga med att alla svar accepteras.

- Vad ser vi i bilden?

Här övar vi på ord och begrepp.

- Vad tror vi?

Här övar vi på föreställningar, upptäckter och förförståelse.

- Vad ser vi inte?

Här övar vi på att förstå vad som påverkar bilden trots att det inte syns och att dra slutsatser.

Högläsning och läsförståelse

Dialog under läsningen

Stanna upp någon gång ibland och samtala kring det ni läser. Barnen har olika erfarenheter att koppla berättelsen till. Vissa barn är vana läsare och kan lättare göra kopplingar och dra slutsatser. Genom den dialogiska läsningen möts barnens olika referenser och alla får tillsammans en bredare förståelse. Frågorna nedan är förslag för att använda till att skapa dialog. Att samtala om allt kan bli för mycket, vilket gör att berättelsen tappar sitt flyt. Välj de som passar er bäst. Kanske kan några andra frågor användas nästa gång.

- Vad finns utanför Vides fönster? Vad händer där?
- Varför tycker Vide att leksakerna är tråkiga?
- Vad innebär det att det ekar?
- Vide tycker att familjen Sandström har många matkassar. Varför har de det?
- Vilka är familjen Sandström?
- Vad gör Fatima? Vem pratar hon med?
- Vad har Fatima haft alla saker till som nu ligger i en hög på gården?
- Vem tror ni ska hämta skräpet?
- Vad är en tonåring? Vad är en kund?
- Varför tror Miriam att tonåringarna ska skrämman bort kunderna?
- Vem är Arne?
- Varför hade Vide ett äpple till Arne?
- Vad gör ekorrarna?
- Vad vill Miriam? Varför?
- Vad är det Mirika letar efter?
- Vad tror ni man kan bygga av saker man hittar?
- Vide och Mirika har hittat något. Vad skulle man kunna bygga av det?
- Vide får en idé sen sprang de i väg. Vad tror ni de ska göra nu?
- Vad tror ni Vide pratar med alla om?
- Vad är det som händer här?
- Någon håller för näsan. Varför då?
- Hur känns det när det bubblar i magen? Varför känns det så?
- Vilka är det Vide och Mirika vinkar till?

Boksamtal efter läsningen

När hela boken är läst och barnen har tillgång till hela berättelsen passar det bra med samtal om boken. Berättelsen är uppbyggd av både text och bild, som tillsammans utgör helheten. I samtalet varvas olika typer av frågor för att skapa sammanhang, men det är viktigt att de öppna frågorna, utan färdiga svar och som får barnen att reflektera vidare, är de som bygger samtalet. Börja med frågor om det konkreta, för att sedan förflytta er mot det abstrakta.

Använd fokuserande frågor för att hitta ett gemensamt fokus, exempelvis:

- Har ni sett vad som finns här? (Välj vad du vill lägga fokus på)
- Vad finns det för likheter mellan Vides hem och där ni bor?
- Jag undrar vad Fatima har använt alla grejer till, som hon nu ska slänga?
- Vad hade Vide i sin ficka som Arne fick? Var kom det ifrån?
- Vad är det Mirika letar efter? Vad är skräp?

Använd nyfikna frågor för att visa intresse för barnens tankar och åsikter, exempelvis:

- Kan du berätta om ditt rum?
- Hur kändes det när Fatima slängde telefonen?
- Hur kändes det när Miriam tog Vide i handen och gick från Arne?
- Vad tänkte du då?
- Vad tycker du om piroger?

Använd analysfrågor för att utveckla reflekterandet, problemlösande förmågor och kreativitet. Ställ de gärna som följdfrågor. Exempelvis:

- Varför då?
- Hur då?
- På vilka sätt är de lika/olika?
- Varför stoppade Vide ett äpple i fickan när han gick hemifrån?
- Varför vill inte Miriam att tonåringarna och Arne ska vara utanför hennes affär?
- Varför vill Fatima slänga saker som går att använda till annat?
- Vad skulle man mer kunna använda "skräpet" till?
- Hur skulle man kunna göra?
- Hur tänker du nu?
- Vad skulle du göra om du var Vide i den här situationen? (Välj någon situation)

Vidare utveckling och fördjupning

Arbeta med skräp och hållbar utveckling

Vad är skräp?

Leta sådant som ni tycker är skräp. Tycker alla samma?
Är det samma saker som är skräp på olika platser?

Kan ni hitta något "skräp" som ni kan bygga nytt av? Kanske göra en uppfinning. Gör en ritning och skapa något nytt.

Skräp som inte går att använda till något nytt behöver kastas. Var gör man det? Ska allt skräp kastas på samma ställe? Hur kan man skilja på olika material? Vad händer med skräpet på sopsorteringen?

Varför är det bra att minska på skräpet?

Arbeta med normer och solidaritet

Vem är du?

Miriam's blick är trött och rösten hård, när hon möter Vide och Arne bakom affären. Kan man se på någon hur den känner? Hur ser man ut när man är glad, ledsen, arg, rädd etc? Lek dansstopp med känslor. När musiken spelar dansar ni. När musiken stannar ska ni föreställa en känsla. Titta på varandra. Hur ser känslan ut?

Kan känslor låta olika? Samla ljud och lyssna på dem. Hur skulle ni beskriva ljudet? Har ljudet någon känsla?

Vad är ett hem? Kan man bo var som helst? Vad behövs för att det ska vara ett hem? Rita eller skapa på annat sätt och berätta hur du tror att det ser ut hemma hos Familjen Sandström, Fatima, Miriam, någon av tonåringarna, Arne eller Mirika.

Vad är en familj? Hur blir det en familj? Vem bestämmer vad som gör en familj? Vilka är Vides familj? Vilka finns i familjen Sandström? Vilka tror ni finns i Fatimas, Miriams, tonåringarnas, Arnes och Mirikas familjer? Rita eller skapa på annat sätt och berätta. Vilka är din familj? Finns det likheter/skillnader mellan olika familjer?

Arbeta med språk och berättelser

Kan du berätta för mig?

Har ni sett katten i boken? Kan ni skapa en berättelse ur kattens perspektiv? Vad tycker, tänker och känner katten?

Vad skulle ni vilja fråga Vide om? Eller någon annan av karaktärerna? Eller vil ni fråga författaren och illustratören något? Skriv ett brev och skicka det till någon av oss.

Lina Jakobsson: linajakobssonforfattare@gmail.com

Sara Nilsson: bildsara@gmail.com

Använd bilderna nedan. Klipp ut och plasta in för att göra dem tåligare. Kan ni återberätta historien med hjälp av bilderna? Prova att lägga bilderna i en annan ordning. Kan det bli en ny historia? Vad händer då?

